

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tiyatro oyuncularının ezberleme ve unutma deneyimleri: Bellek ve temsil ilişkisi üzerine bir inceleme

Memorization and forgetting experiences of theater actors: A study on the relationship between memory and performance

Yiğit Kocabıyık

Araş. Gör. Dr., Iğdır Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye, e-mail: kocabiyikyigit@gmail.com

Öz

Performansın eksiksiz ve hatasız bir şekilde gerçekleştirilmesi ilkesine dayanan tiyatro sanatında oyuncuların replik ezberleme ve unutma deneyimleri temel unsurlardan biridir. Bu çalışmanın amacı, tiyatro oyuncularının oyun metnini ezberleme, unutma deneyimleri ve algılarını araştırmak, bellek deneyiminin temsil pratiği ile ilişkisini incelemektir. Nicel yöntem temel alınan araştırmada betimsel tarama ve anket uygulanması yoluyla mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evreni, Türkiye’de 2022-2023 tiyatro sezonu içinde performans icra etmiş oyunculardan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, çalışma evreni üzerinden alınan toplam 322 oyuncudan oluşmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre; oyuncular arasında ezberleme yeteneklerinin farklılık gösterdiği görüşü çoğunluktadır. Ayrıca replik unutma problemleri sadece bellek kapasitesine bağlı tutulmamaktadır. Monolog ve diyalog ezberleme konusunda oyuncular diyalog ezberlemenin daha zorlu olduğunu düşünmektedir. Oyuncular deneyim kazandıkça replik unutma eğiliminin azaldığına inanılmaktadır. Prova sürecinde oyuncular, çeşitli ezber tekniklerini kullanarak replik unutmayı minimize etmeye çalışmaktadır. Bunun yanı sıra oyuncular yeterli prova süresinin unutma eğilimini azalttığına inanılmaktadır. Performans sırasında, çoğu oyuncu, replik unutmanın performanslarını veya oyunun bütünlüğünü olumsuz etkilemediği görüşündedir. Oyuncuların ezberleme ve unutma süreçlerine yönelik görüşlerinde eğitim seviyesi, deneyim, yaş ve cinsiyet gibi faktörlerin farklılıklara sebep olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle, özel akademilerden mezun olan oyuncuların ezber tekniklerini daha fazla benimsedikleri görülmüştür. Deneyim düzeyi, oyuncuların replik unutma eğilimlerini nasıl değerlendirdikleri konusunda belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Yaşın replik unutma ve sahne performansına etkisi olduğu görülmüştür. Kadın oyuncuların ezber tekniklerinin replik unutma sorunlarına etkili bir çözüm olabileceğine inandıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Tiyatro, Oyunculuk, Unutma, Ezber, Bellek.

Citation/Atf: KOCABIYIK Y. (2024). Tiyatro oyuncularının ezberleme ve unutma deneyimleri: Bellek ve temsil ilişkisi üzerine bir inceleme. *Journal of Arts*. 7(1): 1-15, DOI: 10.31566/arts.2338

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:
Yiğit Kocabıyık
E-mail: kocabiyikyigit@gmail.com

Bu çalışma, Creative Commons Atif 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Abstract

In theatre, flawless stage performances are essential, and actors' memorization and forgetting experiences play a crucial role. This research investigates theater actors' experiences and perceptions of memorizing and forgetting their lines, examining the connection between these memory experiences and representation practices. Using a quantitative approach with surveys as the primary data collection method, the study focuses on actors participating in the 2022-2023 theater season in Turkey, with a sample size of 322 actors selected from this universe. The majority of actors think that the ability to memorize lines varies greatly between individuals. Differences of opinion exist among actors regarding the memorization of monologues and dialogues, with most actors finding dialogues more difficult to memorize. It is a common belief among actors that accumulated experience is associated with a reduced tendency to forget lines. During rehearsals, actors often use a variety of memorization techniques to minimize the risk of forgetting lines, believing that adequate rehearsal time reduces the likelihood of forgetting. Factors such as educational attainment, experience, age, and gender contribute to differences in actors' perspectives on the memorization and forgetting processes. Notably, actors with academic training from specialized academies tend to more readily embrace memorization techniques. Experience level is identified as a pivotal determinant in how actors evaluate their inclination to forget lines. Actors with limited experience tend to hold the belief that their propensity for forgetting lines will decrease with accumulating experience, while actors with five or more years of experience exhibit a more ambiguous stance on the matter.

Keywords: Theater, Acting, Forgetting, Memorization, Memory.

1. GİRİŞ

Oyuncular için ezberleme, oyunculuk sanatının temel bileşenlerinden birini oluşturur. Oyuncu, söz temelli bir performans sergiliyorsa, öncelikle repliklerini hatırlamalı, kendini sahnelemek istediği kurgusal dünyanın içinde hissetmeli ve sanatını icra etmelidir (Knebel, 2021). Ayrıca, oyuncu, fiziksel bir performans sırasında sahnede var olan koreografiyi ve hareket düzenini hafızasında tutmalıdır. Müzikle veya partnerle uyum içinde hareket etmeyi gerektiren, doğaçlama olmayan, yani bir dizi belirli hareketi içeren performanslarda, hafıza en kritik araçlardan biridir.

Konservatuvarlar ve Güzel Sanatlar Fakülteleri oyunculuk yetenek sınavlarında, oyuncudan genellikle belirli bir tiradı (bir oyunda, oyuncunun bir defada söylediği uzun parça) belirlenen süre içinde ezberlemesi ve bu tiradı icra etmesi beklenir. Benzer bir zorunluluk, sınavın hareket, dans ve şan bölümlerinde de bulunmaktadır. Özellikle hareket tekrarı veya ezgi tekrarı gibi aşamalarda, verilen hareketin veya ezginin sadece teknik açıdan doğru olması yeterli değildir; doğru sırayla icra edilmesi de hayati önem taşır.

Oyunculuk alanındaki tüm bu unsurlar, oyuncu ve hafıza ilişkisinin belirgin göstergeleridir. Ayrıca, performans sırasında unutma durumuyla başa çıkma yeteneği de önemlidir. Olası bir unutma durumunda, performansın kesintiye uğramadan ve oyunun bütünlüğünün korunarak devam etmesi için oyuncunun konsantrasyonunu sürdürebilme becerisi gereklidir. Bu nedenlerle, oyuncuların ezberleme ve unutma deneyimlerini incelemek, bu alandaki önemli bir konu olarak görülmektedir.

Konu özelinde bir literatür taraması yapıldığında özellikle ülkemizde sayıca sınırlı çalışmaya rastlanmaktadır. Türkiye'de, Genco Erkal tarafından 1965 yılında gerçekleştirilen 'Tiyatro Oyuncularında Hafıza ve Ezber Teknikleri' adlı tez, bu alandaki dikkat çekici bir çalışma örneğidir (Erkal, 1965). Erkal, İstanbul'da çalışan 50 oyuncunun hafıza ve ezberleme tekniklerini incelemiş ve bu konuda farklılıkların motivasyon, cinsiyet, çalıştıkları yer ve yaş faktörleri ile nasıl ilişkilendirilebileceğini araştırmıştır. Bu çalışmanın ardından ülkemizde oyuncular için oyun metni ezberleme konusunda bilimsel bir çalışmanın olmaması ilginçtir. Diğer yandan, yurtdışında bu konu üzerine birçok kitap ve deney odaklı araştırmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan en kapsamlısı, oyuncuların

ezber sürecinde fiilen kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesini amaçlamaktadır (Noice, 1992; Noice and Noice, 2006). Oyuncuların ezber süreçlerini inceleyen bir başka çalışma (Oliver ve Ericsson, 1986), role ilişkin çalışmalar yapıldıktan ve profesyonelce icra edildikten sonra, rolün çeşitli bölümlerinin erişilebilirliğini ve hatırlanma hızını araştırmıştır. Bu konudaki bir diğer çalışma (Intons-Peterson ve Smyth, 1987) ise oyuncuların ezberleme yeteneklerini incelemiştir. Bu çalışmalar, oyuncuların sahne performanslarında ezberleme motivasyonlarını, ezber süreçlerini, tekniklerini ve stratejilerini incelemesi açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışmanın amacı; tiyatro oyuncularının oyun metnini ezberleme, unutmaya deneyimleri ve algılarını araştırmak, bellek deneyiminin temsil pratiği ile ilişkisini incelemektir. Çalışma, ezberleme ve unutmaya ilişkin algı ve deneyimi merkeze aldığı için daha önceki çalışmalardan içerik ve yöntemsel açıdan farklılaşmaktadır.

“Oyuncuların ezberleme ve hafızada tutmaya dair deneyimleri ve algıları nasıldır?” sorusundan yola çıkan çalışma, aşağıdaki sorulara cevap aramaya çalışmaktadır.

- Oyuncuların ezberlemeye dair genel algıları nasıldır?
- Prova sürecinde oyuncuların ezberleme ve hafızada tutmaya dair deneyimleri nasıldır?
- Temsil sırasında oyuncuların ezberleme ve hafızada tutmaya dair deneyimleri nasıldır?
- Yaş, cinsiyet, sezonda yer alınan temsil sayısı, oyunculuk deneyimi ve mesleki eğitim gibi faktörlerin oyuncuların ezberleme ve hafızada tutmalarına etkileri nelerdir?

Bu sorulara yanıt arayan çalışmanın kapsamı tiyatro oyuncuları ve tiyatro performansı ile sınırlı tutmuştur. Dizi ve sinema oyunculuğu farklı parametrelere sahip olduğu için bu çalışmanın içeriğine dahil edilmemiştir.

2. YÖNTEM

Bu başlıkta araştırmanın evreni ve örnekleminin yanı sıra, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması, analiz ve yapılan istatistiksel işlemler yer almaktadır. Araştırmada

nicel yöntem temel alınmıştır. Nicel yöntem, belirli bir örneklem grubundan elde edilen verilerden yola çıkarak, değişkenler arasındaki ilişkileri ve farklılıkları ortaya koyarak, elde edilen bulguları objektif bir şekilde genellenebilir hale getirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Gall vd. 1996). Araştırmada betimsel tarama ve anket uygulanması yoluyla mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye’de 2022-2023 tiyatro sezonu içinde performans icra etmiş oyunculardan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini, çalışma evreni üzerinden alınan toplam 322 oyuncudan oluşmaktadır. Hinkin (1995), bir çalışma için yeterli örneklem sayısının belirlenmesinde soru formunda bulunan ifadelerin en az 10 katına ulaşılmasının yeterli olacağını ifade etmiştir. Soru formunda 20 ifade bulunmasından dolayı, çalışma için gerekli örneklem sayısının en az 200 olması gerektiği görülmektedir. Dolayısıyla, bu çalışma kapsamında ulaşılan örneklem sayısının 322 kişi olduğu düşünüldüğünde bu sayının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Araştırmaya konu olan birey, nesne ya da olayları kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlanması ve araştırmada geçmişten günümüze var olan bir durumun olduğu gibi betimlenmesi amaçlandığı için tarama modeli yaklaşımı benimsenmiştir (Karasar, 2002). Oyuncuların ezberleme ve unutmaya deneyimlerinin belirlenebilmesi amacıyla literatür taraması yapılmış ve likert tipi anket kullanılarak betimlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi ve Toplanması

Veriler 20 maddeden oluşan bir anket yolu ile toplanmıştır. Oyuncuların ezberleme ve unutmaya deneyimlerinin belirlenebilmesi amacıyla geliştirilen 5’li likert tipi anket örnekleme alınan oyunculara uygulanmıştır. Anket maddeleri, literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler ile farklı alanlardaki benzer uygulamalara ilişkin yapılan çalışmalardaki anket formları incelenerek belirlenmiştir. Daha sonra alan uzmanlarının görüşü alınarak ankette yer alacak ifadelerle ilişkin 35 soruluk bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundaki ifadeler

için uzman görüşleri de alınarak bu maddeler daha sonra 20'ye indirilmiştir. Araştırmada kullanılan likert tipi ölçeğin geçerlilik katsayısı (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) KMO = 0.85 ve güvenilirlik katsayısı Cronbach Alpha = 0.75 olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca gönüllülük esasına dayalı maddenin olumsuz olarak işaretlenmesi nedeniyle 1 anket formu araştırma kapsamına alınmamıştır. Toplamda 322 oyuncunun görüşleri araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Anketlerden Google Forms yoluyla elde edilen veriler, Statistical Package for Social Science for Mac (SPSS 29.0) programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, anlamlılık testi gibi istatistiksel işlemler yapılmıştır. Verilerin analizi için aşağıdaki istatistiksel işlemler kullanılmıştır.

Oyuncuların kişisel özellikleri ile ilgili (yaş, cinsiyet, 2022-2023 sezonu yer alınan temsil sayısı, oyunculuk deneyimi, mesleki eğitim) tanımlayıcı istatistiksel analizler için frekans ve yüzde alma teknikleri kullanılmıştır. Oyuncuların farklı boyutlardaki beklentilerinin ezberleme ve unutmaya deneyimlerini etkilemesine yönelik oyuncu görüşleri arasında yaşa, cinsiyete, 2022-2023 sezonu yer alınan temsil sayısına, oyunculuk deneyimine ve mesleki eğitime göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ikili gruplarda Bağımsız Gruplar t-testi uygulanmıştır.

Uygulanan likert tipi ölçek beşli değerlendirme şeklinde hazırlanmış olup buna yönelik olarak aralıklar seçeneklere ayrılarak analiz için uygun hale getirilmiştir. Ortalama karşılaştırmalara esas olmak üzere; tamamen katılıyorum 4,20-5,00, katılıyorum 3,40-4,19, kararsızım 2,60-3,39, katılmıyorum 1,80-2,59, hiç katılmıyorum 1,00-1,79 şeklinde puanlandırılmıştır (Taşdemir, 2003, s. 295).

Çalışma bulgularında "Tamamen katılıyorum" ve "Katılıyorum" düzeyindeki maddeler birlikte yorumlanarak katılımcıların maddeye katıldıkları ifade edilmiştir. "Tamamen katılmıyorum" ve "Katılmıyorum" düzeyindeki maddeler birlikte yorumlanarak katılımcıların

maddeye katılmadıkları ifade edilmiştir. "Kararsızım" düzeyindeki madde ise tek başına yorumlanmış, bu maddeyi tercih eden katılımcıların yeterli düzeyde katılmadıkları ifade edilmiştir.

3. BULGULAR

Bulgular bölümünde örnekleme yer alan oyuncuların demografik verilerinin yanı sıra belirlenen araştırma sorularına yönelik bulgular yer almaktadır.

3.1. Örnekleme İlişkin Demografik Veriler

Örnekleme yer alan oyuncuların demografik verileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme ilişkin demografik veriler

Oyuncuların Cinsiyete Göre Dağılımı		
Cinsiyet	N	%
Kadın	141	43.8
Erkek	181	56.2
Toplam	322	100.0
Yaşa Göre Dağılımı		
Yaş Aralığı	N	%
18-24 arası	36	11.2
25-34 arası	121	37.6
35-44 arası	107	33.2
45-54 arası	49	15.2
55 ve üzeri	9	2.8
Toplam	322	100.0
2022-2023 Sezonunda Gerçekleştirdiği Toplam Temsil Sayısına Göre Dağılımı		
Temsil Sayısı Aralığı	N	%
Sezonda 1-5 arası	109	33.9
Sezonda 5-10 arası	29	9.0
Sezonda 10-15 arası	29	9.0
Sezonda 15 ve üzeri	155	48.1
Toplam	322	100.0
Oyunculuk Deneyime Göre Dağılımı		
Yıl Aralığı	N	%
0-2 yıl arası	23	7.1
2-5 yıl arası	34	10.6
5 yıl ve üzeri	265	82.3
Toplam	322	100.0
Eğitim Duruma Göre Dağılımı		
Tür	N	%
Eğitim almayanlar	25	7.8
YÖK ya da MEB'e bağlı olmayan okuldan alanlar	58	18.0
YÖK ya da MEB'e bağlı olan okuldan alanlar	239	74.2
Toplam	322	100.0

Örnekleme yer alan 322 oyuncudan 141'i kadın, 181'i erkektir. Oyuncuların yaş dağılımına bakıldığında, 18-24 yaş aralığında 36 kişi, 25-34 yaş aralığında 121 kişi, 35-44 yaş aralığında 107 kişi, 45-54 yaş aralığında 49 kişi, 55 ve üzeri yaş aralığında 9 kişi bulunmaktadır. Örneklemedeki oyuncuların 2022-23 sezonunda oynadıkları oyun temsillerinin sayısına göre dağılımı ise şöyledir: 1-5 temsil arası 109 oyuncu, 5-10 temsil arası 29 oyuncu, 10-15 temsil arası 29 oyuncu ve 15 ve üzeri oyun temsiliinde yer alan oyuncu sayısı 155'tir. Bir temsil, bir oyunun seyirci karşısında sahnelendiği her bir gösteridir. Yani, bir oyunun bir kez sahnelenmesi bir temsil olarak adlandırılır. Örneğin, bir tiyatro oyunu hafta boyunca her gün sahneleniyorsa, o hafta boyunca her gün yapılan gösterimler ayrı ayrı temsil olarak kaydedilir. Dolayısıyla, "oyuncuların 2022-23 sezonunda oynadıkları oyun temsillerinin sayısı" ifadesi, her oyuncunun belirli bir süre içinde sahneye koyulan oyunlarda kaç kez performans icra ettiğini ifade etmektedir.

Oyuncuların deneyimlerine bakıldığında, 0-2 yıl arası deneyime sahip 23 oyuncu, 2-5 yıl arası deneyime sahip 34 oyuncu, 5 yıl ve üzeri deneyime sahip 265 oyuncu bulunmaktadır. Eğitim durumuna göre ise, oyunculuk alanında eğitim almayan 25 oyuncu, YÖK ya da MEB'e bağlı olmayan okullardan eğitim alan 58 oyuncu ve YÖK ya da MEB'e bağlı okullardan eğitim alan 239 oyuncu mevcuttur.

3.2. Oyuncuların Ezberlemeye Dair Genel Algıları

Araştırma kapsamında uygulanan anketin ilk dört maddesiyle yedinci ve dokuzuncu maddeleri oyuncuların ezberlemeye dair genel algılarını incelemektedir. Ezberlemeye dair genel algılara ilişkin görüşler Tablo 2'de yer almaktadır.

Oyuncuların büyük bir çoğunluğu (%87,6), "Bazı insanlar daha kolay ezberler ve daha güçlü hafızalara sahiptir" görüşünü desteklemektedir. Ancak, "Ezberlemek bir yetenek işidir" görüşüne çoğunluk (%47,2) katılmamaktadır. Ayrıca, "Replik unutmaya sıklığımla belleğimin kapasitesiyle alakalıdır" görüşüne de çoğunluk (%69) katılmamaktadır. Diğer bir taraftan,

oyuncuların çoğunluğu (%52,8), "Oyunculuk deneyimim arttıkça replik unutmaya eğilimim azalır" görüşünü desteklemektedir.

Oyuncuların genel algılarını inceleyen üçüncü ve dördüncü sorular, monolog ve diyalog ezberleme konularına odaklanmaktadır. Bu bağlamda, oyuncuların çoğunluğu (%73,9) monolog ezberlemenin kolay olduğunu düşünürken, diyalog ezberlemenin kolay olduğunu düşünenlerin oranı (%49,7) daha düşüktür.

3.3. Prova Sürecinde Oyuncuların Ezberleme ve Hafızada Tutmaya Dair Deneyimleri

Araştırma anketinin onuncu ve on birinci maddeleri, prova sürecindeki deneyimleri incelemektedir. Oyuncuların ezberleme ve hafızada tutma konusundaki görüşleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Oyuncuların büyük çoğunluğu (%62,1), "Ezber teknikleri kullanarak replik unutmamaya en aza indirme çabası gösteririm" görüşünü desteklemektedir. Ayrıca, yeterli prova süresi olduğunda, oyuncuların büyük çoğunluğu (%91,9), "Replik unutmaya eğilimim azalır" görüşünü desteklemektedir.

3.4. Temsil Sırasında Oyuncuların Ezberleme ve Hafızada Tutmaya Dair Deneyimleri

Araştırma kapsamında uygulanan anketin beşinci, altıncı, sekizinci maddeleri ve son sekiz maddesi ezberleme ve hafızada tutmaya dair deneyimleri araştırmaktadır. Temsil sırasında oyuncuların ezberleme ve hafızada tutmaya dair deneyimlerine ilişkin görüşler Tablo 4'te yer almaktadır.

'Replik unutmaya endişesi nedeniyle sahip olduğum potansiyeli tam olarak gösteremem' görüşüne oyuncuların çoğunlukla (%64,6) katılmadıkları gözlemlenmektedir. 'Replik unutmaya anında yaşadığım stres düzeyi yüksektir' görüşüne katılanlarla (%41,2), katılmayanlar (%41,9) arasındaki değerler birbirine çok yakındır. 'Her temsilde repliklerimden bazılarını unutmurum' görüşüne oyuncuların büyük bir çoğunluğunun (%81,3) katılmadıkları görülmektedir. 'Uyguladığım ezber teknikleri

repliklerimi hatırlamama yardımcı olur' görüşüne oyuncuların büyük bir çoğunluğunun (%79,5) katıldığı gözlemlenmektedir. 'Replik unuttuğumda dikkatim dağılır' görüşüne oyuncuların çoğunluğunun (%64,6) katılmadığı görülmektedir.

'Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir' görüşüne yine oyuncuların çoğunluğunun (%57,1) katılmadığı gözlemlenmektedir. 'Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım' görüşüne oyuncuların çoğunluğunun (%62,4) katılmadığı görülmektedir. 'Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır' görüşüne oyuncuların

neredeyse yarısının (%49,1) katılmadığı tespit edilmiştir. 'Replik unuttuğumda kendime olan güvenimi kaybederim' görüşüne oyuncuların çoğunluğunun (%71,7) katılmadığı, 'Replik unutmak, performansındaki ritmi ve tempoyu etkiler' görüşüne ise oyuncuların neredeyse yarısının (%44,1) katıldığı görülmektedir. 'Seyircinin varlığını hissettiğim zamanlarda replik unutmaya eğilimim artar' görüşüne oyuncuların büyük bir çoğunluğunun (%77,3) katılmadığı gözlemlenmiştir. 'Teknik hatalar replik unutmama neden olur' görüşüne oyuncuların yarısının (%50) katılmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Ezberlemeye Dair Genel Algılara İlişkin Veriler

Ezberlemeye Dair Genel Algılar	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Ort.
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Bazı insanlar daha kolay ezberlerler ve hafızaları daha güçlüdür.	2	0.6	16	5.0	22	6.8	200	62.1	82	25.5	4.07
2. Ezberlemek bir yetenek işidir.	27	8.4	125	38.8	65	20.2	91	28.3	14	4.3	2.81
3. Diyalog ezberlemek kolaydır.	2	0.6	38	11.8	44	13.7	183	56.8	55	17.1	3.78
4. Monolog ezberlemek kolaydır.	11	3.5	84	26.1	67	20.8	135	41.9	25	7.8	3.25
7. Replik unutmaya sıklığımla belleğimin kapasitesiyle alakalıdır.	75	23.3	147	45.7	57	17.7	36	11.2	7	2.2	2.23
9. Oyunculuk deneyimim arttıkça replik unutmaya eğilimim azalır.	25	7.8	81	25.2	46	14.3	125	38.8	45	14.0	3.26

Tablo 3. Prova Sürecinde Ezberleme ve Hafızada Tutmaya Dair Deneyimlere İlişkin Veriler

Prova Sürecinde Ezberleme ve Hafızada Tutmaya Dair Deneyimler	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Ort.
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
10. Ezber teknikleri kullanarak replik unutmaya en aza indirme çabası gösteririm.	20	6.2	61	18.9	40	12.4	159	49.4	41	12.7	3.44
11. Yeterli prova süresi olduğunda replik unutmaya eğilimim azalır.	4	1.2	9	2.8	12	4.0	164	50.9	132	41.0	4.28

Tablo 4. Temsil Sırasında Ezberleme ve Hafızada Tutmaya Dair Deneyimlere İlişkin Veriler

Temsil Sırasında Ezberleme ve Hafızada Tutmaya Dair Deneyimler	Tamamen Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Ort.
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
5. Replik unutmama endişesi nedeniyle sahip olduğum potansiyeli tam olarak gösteremem.	92	28.6	116	36.0	45	14.0	55	17.1	13	4.0	2.32
6. Replik unutmama anında yaşadığım stres düzeyi yüksektir.	38	11.8	97	30.1	48	14.9	110	34.2	29	9.0	2.98
8. Her temsilde repliklerimden bazılarını unuttum.	99	30.7	163	50.6	23	7.1	31	9.6	6	1.9	2.01
12. Uyguladığım ezber teknikleri repliklerimi hatırlamama yardımcı olur.	5	1.6	24	7.5	37	11.5	190	59.0	66	20.5	3.89
13. Replik unuttuğumda dikkatim dağılır.	24	7.5	125	38.8	76	23.6	81	25.2	16	5.0	2.81
14. Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir.	41	12.7	143	44.4	69	21.4	60	18.6	9	2.8	2.54
15. Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım.	49	15.2	152	47.2	60	18.6	49	15.2	11	3.4	2.44
16. Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır.	37	11.5	121	37.6	76	23.6	76	23.6	10	3.1	2.69
17. Replik unuttuğumda kendime olan güvenimi kaybederim.	78	24.2	153	47.5	41	12.7	42	13.0	7	2.2	2.21
18. Replik unutmak, performansındaki ritmi ve tempoyu etkiler.	20	6.2	96	29.8	63	19.6	121	37.6	21	6.5	3.08
19. Seyircinin varlığını hissettiğim zamanlarda replik unutmama eğilimim artar.	97	30.1	152	47.2	35	10.9	36	11.2	2	0.6	2.05
20. Teknik hatalar replik unutmama neden olur.	33	10.2	128	39.8	88	27.3	62	19.3	10	3.1	2.65

3.5. Oyuncuların Unutma ve Ezberleme Deneyimlerini Etkileyen Faktörlerin Analizi

Çalışmada oyuncuların eğitim düzeyi, deneyim süreci, yaş ve cinsiyet gibi temel faktörlere göre verdiği cevaplar ve bu değişkenlerin oyuncuların unutma, ezberleme deneyimlerine olan etkisi araştırılmıştır. Bu faktörlerin oyuncuların performansları üzerindeki etkisini daha iyi anlamak, sahne sanatlarının eğitimi ve pratiği açısından da önemli görülmektedir. Eğitim faktörüne göre anlamlılık düzeyi açısından farklılık bulunan maddeler Tablo 5'te yer almaktadır. Farklılık bulunmayan maddeler değerlendirmeye alınmamıştır.

Eğitim faktörüne ilişkin anlamlı farklılıkların bulunduğu maddeler incelendiğinde, 'Oyunculuk deneyimim arttıkça replik unutma eğilimim azalır' görüşüne eğitim almayan ve YÖK ya da MEB'e bağlı olan oyunculuk eğitim kurumlarında eğitim alan oyuncuların kararsız olduğu gözlemlenmiştir. Öte yandan, YÖK ya da MEB'e bağlı olmayan özel akademilerden mezun olan oyuncuların bu görüşe katıldıkları görülmektedir.

'Ezber teknikleri kullanarak replik unutmayı en aza indirme çabası gösteririm' görüşüne yine eğitim almayan ve YÖK ya da MEB'e bağlı olan oyunculuk eğitim kurumlarında eğitim alan oyuncuların kararsız olduğu gözlemlenmektedir. YÖK ya da MEB'e bağlı olmayan özel akademilerden mezun olan oyuncuların ise bu görüşe katıldıkları görülmektedir.

'Replik unuttuğumda dikkatim dağınık' görüşüne ise eğitim alanlar ve almayan arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Eğitim alanların bu konu özelinde kararsız olduğu görülürken, eğitim almayanların görüşe katılmadığı tespit edilmiştir.

Deneyim faktörüne göre anlamlılık düzeyi açısından farklılık bulunan maddeler Tablo 6'da yer almaktadır.

'Oyunculuk deneyimim arttıkça replik unutma eğilimim azalır' görüşüne ilişkin deneyim faktörü incelendiğinde, beş yıldan az deneyimi olan oyuncuların bu görüşü desteklediği, yani deneyimsiz oyuncuların deneyimleri

Tablo 5. Eğitim faktörü

Maddeler	Değişkenler	f	Anlamlılık Düzeyi
9. Oyunculuk deneyimim arttıkça replik unutma eğilimim azalır.	Oyunculuk alanında eğitim almadım.	25	3.28
	Oyunculuk alanında özel atölye, YÖK ya da MEB'e bağlı olmayan okullarda eğitim aldım/almaktayım.	58	3.52
	Oyunculuk alanında YÖK ya da MEB'e bağlı olan okullarda eğitim aldım/almaktayım.	239	3.20
10. Ezber teknikleri kullanarak replik unutmayı en aza indirme çabası gösteririm.	Oyunculuk alanında eğitim almadım.	25	3.40
	Oyunculuk alanında özel atölye, YÖK ya da MEB'e bağlı olmayan okullarda eğitim aldım/almaktayım.	58	3.60
	Oyunculuk alanında YÖK ya da MEB'e bağlı olan okullarda eğitim aldım/almaktayım.	238	3.40
13. Replik unuttuğumda dikkatim dağınık.	Oyunculuk alanında eğitim almadım.	25	2.56
	Oyunculuk alanında özel atölye, YÖK ya da MEB'e bağlı olmayan okullarda eğitim aldım/almaktayım.	58	2.62
	Oyunculuk alanında YÖK ya da MEB'e bağlı olan okullarda eğitim aldım/almaktayım.	239	2.89

artıkça replik unutmaya eğilimlerinin azaldığına inandıkları gözlemlenmektedir. Diğer taraftan, beş yıl ve üzeri deneyime sahip oyuncuların bu görüşe kararsız kaldığı görülmektedir.

'Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir' görüşüne yönelik olarak deneyim faktörü incelendiğinde, beş yıldan az deneyime sahip olan oyuncuların kararsız görüşte olduğu görülmektedir. Beş yıl ve üzeri deneyime sahip olan oyuncuların ise bu görüşe katılmadığı tespit edilmiştir.

'Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım' görüşüne beş yıldan az deneyime sahip olan oyuncuların kararsız kaldığı, beş yıl ve üzeri deneyime sahip olan oyuncuların ise katılmadıkları gözlemlenmektedir.

Sezonda oynanan temsil faktörüne göre anlamlılık düzeyi açısından farklılık bulunan maddeler Tablo 7'de yer almaktadır.

'Oyunculuk deneyimim artıkça replik unutmaya eğilimim azalır' görüşüne dair deneyim faktörü incelendiğinde, sezonda beş ve üzeri temsilde oynayan oyuncuların bu görüşe katılmadıkları, beş temsilden daha az oynayan oyuncuların kararsız görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

'Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır' görüşüne sezonda on ve daha az temsilde oynayan oyuncuların kararsız kaldıkları, on ve üzeri temsilde oynayan oyuncuların katılmadığı görülmüştür.

Yaş faktörüne göre anlamlılık düzeyi açısından farklılık bulunan maddeler Tablo 8'de yer almaktadır.

'Ezberlemek bir yetenek işidir' görüşüne dair yaş faktörünün incelendiği bu durumda, 55 yaş ve üzeri oyuncuların bu görüşe katıldıkları, 55 yaş altındaki oyuncuların kararsız kaldığı görülmektedir. 'Her temsilde repliklerimden bazılarını unuturum' görüşüne 55 yaş ve üzeri oyuncuların kararsız kaldığı, 55 yaş altındaki oyuncuların katılmadıkları görülmektedir. 'Replik unuttuğumda dikkatim dağınık' görüşüne 55 yaş ve üzeri oyuncuların katılmadığı, 55 yaş altındaki oyuncuların ise kararsız kaldığı görülmektedir.

'Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım,' 'Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir,' ve 'Replik unuttuğumda kendime olan güvenimi kaybederim' görüşlerine ilişkin veriler analiz edildiğinde benzer özelliklere sahip olduğu

Tablo 6. Deneyim faktörü

Maddeler	Değişkenler	f	Anlamlılık Düzeyi
9. Oyunculuk deneyimim artıkça replik unutmaya eğilimim azalır.	0-5 yıl arası	57	3.56
	5 yıl üzeri	265	3.20
14. Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir.	0-5 yıl arası	57	2.79
	5 yıl üzeri	265	2.49
15. Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım.	0-5 yıl arası	57	2.79
	5 yıl üzeri	264	2.37

Tablo 7. Sezonda Oynanan Temsil Faktörü

Maddeler	Değişkenler	f	Anlamlılık Düzeyi
9. Oyunculuk deneyimim artıkça replik unutmaya eğilimim azalır.	Sezonda 1-5 arası	109	3.45
	Sezonda 5-10 yıl arası	29	3.48
	Sezonda 10-15 arası	29	2.97
	Sezonda 15 ve üzeri	155	3.14
16. Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır.	Sezonda 1-5 arası	108	2.84
	Sezonda 5-10 arası	29	2.83
	Sezonda 10-15 arası	29	2.52
	Sezonda 15 ve üzeri	154	2.59

görülmektedir. 18 ve 24 yaş aralığındaki oyuncuların bu üç maddeye kararsız görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir. Öte yandan, 25 yaş ve üzeri oyuncuların bu görüşlere katılmadıkları tespit edilmiştir.

'Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır' görüşüne 45 yaş ve üzeri oyuncuların katılmadıkları, 45 yaş altındaki oyuncuların kararsız kaldıkları görülmüştür. 'Replik unutmak, performansındaki ritmi ve tempoyu etkiler' görüşüne 18 ve 24 yaş aralığındaki oyuncuların katıldıkları, 24 yaşından büyük oyuncuların bu görüşe kararsız görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Cinsiyet faktörüne göre anlamlılık düzeyi açısından farklılık bulunan maddeler Tablo 9'da yer almaktadır.

'Ezber teknikleri kullanarak replik unutmayı en aza indirme çabası gösteririm' görüşüne kadın oyuncuların katıldıkları, erkeklerin kararsız görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmada tiyatro oyuncularının replik ezberleme ve unutmaya konularına dair genel algıları, prova ve temsil sırasındaki deneyimleri incelenmiş, bu görüşlerin oyuncuların deneyim, eğitim, yaş ve cinsiyet gibi faktörlere göre nasıl değiştiği analiz edilmiştir.

Tablo 8. Yaş Faktörü

Maddeler	Değişkenler	f	Anlamlılık Düzeyi
2. Ezberlemek bir yetenek işidir.	18-24	36	3.06
	25-34	121	2.69
	35-44	107	2.76
	45-54	49	2.94
	55 ve üzeri	9	3.56
8. Her temsilde repliklerimden bazılarını unuturum.	18-24	36	2.03
	25-34	121	1.92
	35-44	107	2.03
	45-54	49	2.02
	55 ve üzeri	9	3.00
13. Replik unuttuğumda dikkatim dağılır.	18-24	36	3.03
	25-34	121	2.90
	35-44	107	2.77
	45-54	49	2.65
	55 ve üzeri	9	2.22
14. Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir.	18-24	36	2.75
	25-34	121	2.60
	35-44	107	2.48
	45-54	49	2.47
	55 ve üzeri	9	2.22
15. Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım.	18-24	36	2.67
	25-34	121	2.52
	35-44	107	2.36
	45-54	48	2.29
	55 ve üzeri	9	2.22
16. Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır.	18-24	35	3.00
	25-34	120	2.69
	35-44	107	2.72
	45-54	49	2.49
	55 ve üzeri	9	2.22
17. Replik unuttuğumda kendime olan güvenimi kaybederim.	18-24	36	2.64
	25-34	120	2.21
	35-44	107	2.15
	45-54	49	2.08
	55 ve üzeri	9	2.00
18. Replik unutmak, performansındaki ritmi ve tempoyu etkiler.	18-24	36	3.58
	25-34	120	3.08
	35-44	107	3.05
	45-54	49	2.88
	55 ve üzeri	9	2.78

Araştırmanın bulgularına göre, oyuncuların büyük bir çoğunluğu, ezberleme yeteneğinin bireyler arasında farklılık gösterdiğine inanmaktadır. Bu, oyuncuların bazı insanların ezber yapma yeteneğine ve daha güçlü bir hafızaya sahip olabileceğine inandığını göstermektedir. Ezberleme geliştirilebilir, dolayısıyla bu yeteneği geliştiren bir oyuncunun daha kolay ezberlemesi mümkün görünmektedir. Güçlü hafızaya sahip olma durumu kişiden kişiye farklılık gösterebilir ve birçok faktöre bağlıdır. İnsanların hafıza kapasiteleri genetik, çevresel, eğitimsel, yaşsal ve psikolojik faktörlere bağlı olarak değişebilir. Özellikle yaşa bağlı olarak bellek kapasitesi üzerine yapılan araştırmalar (Hedden ve Gabrieli, 2004; Nilsson ve ark., 1997), bellek performansının 35 yaşından sonra kademeli olarak azalmaya başladığını göstermiştir. Türkiye’de gerçekleştirilen bir araştırma, farklı yaş ve eğitim seviyelerinden katılımcıların bellek performansının en yüksek olduğu yaşın 18 olduğunu ve bu yaşın ardından performansın yaşla birlikte azaldığını bulmuştur (Karakaş, Yalın, Irak ve Erzen, 2002). Bu araştırmalar ışığında, bazı bireylerin çeşitli faktörlere dayalı olarak daha güçlü hafızalara sahip olabileceği açıkça anlaşılmaktadır. Bu nedenle, oyuncuların bu konudaki görüşlerinin bilimsel kanıtlarla uyumlu olduğu söylenebilir.

Ayrıca oyuncuların çoğunluğu, ezberlemenin bir yetenek işi olmadığına inanmaktadır. Oyuncuların neredeyse yarısının bu görüşe katılmamaları, ezberlemenin sadece doğuştan gelen bir yetenekle sınırlı olmadığına işaret etmektedir. Ayrıca bu bulgu, oyuncuların ezberlemenin öğrenilebilir bir beceri olduğuna inandıklarını göstermektedir. Yapılan araştırmalar, belleği geliştirmenin sadece bellek egzersizleriyle sınırlı olmadığını göstermiştir (Gobet, 1988; Kimball ve Holyoak, 2000; Magnussen ve ark., 2006). Özellikle, satranç gibi belirli sporlarda yüksek performans

gösteren kişilerin, bu yeteneklerinin genellikle sadece uzmanlık alanlarıyla sınırlı olduğu bulunmuştur (Waters, Gobet ve Leyden, 2002). Yani bir kişinin satrançta yüksek performans göstermesi, diğer zihinsel görevlerde aynı başarıyı göstermesini garantilememektedir. Bu bağlamda, bazı deneysel çalışmalar, öğrenmeyi öğrenme veya pratik yapmanın bellek performansını olumlu bir şekilde etkileyebileceğini göstermiştir (Tulving ve Craik, 2000). Ancak bu etkilerin, kullanılan deneysel görevin türüne bağlı olduğu sonucuna varılmıştır. Yani, herhangi bir kişi bellek yeteneğini geliştirmek istiyorsa, sadece bellek egzersizlerine değil, aynı zamanda hangi tür görevler üzerinde çalıştığına da dikkat etmelidir. Bu bağlamda oyunculardan alınan görüşler bilimsel araştırmalarla uyumlu bir perspektifi yansıtmaktadır. Ezberlemenin sadece doğuştan gelen bir yetenekle açıklanamayacağını ve geliştirilebilir bir beceri olduğunu kabul eden oyuncuların görüşlerinin bu konudaki bilimsel verilerle uyumlu olduğu söylenebilir.

Ayrıca, oyuncuların monolog ve diyalog ezberleme konularında farklı görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Diyalog ezberlemenin oyuncular tarafından daha zorlayıcı olduğu düşünülmektedir. Monolog ezberleme ve diyalog ezberleme konularındaki analizler, oyuncuların gözünde diyalog ezberlemenin monolog ezberlemeye göre daha zorlayıcı bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu, diyalog sahnelerinin diğer oyuncularla etkileşim içinde gerçekleştirildiği için daha fazla koordinasyon ve hızlı hatırlama gerektirdiği fikrini yansıtabilir. Oyuncuların monolog ezberlemeyi daha kolay bulması monolog ezberlemede kişinin tek başına çalışabilmesi ve gerekli koordinasyonu daha kolay göstermesinden kaynaklı olabilir.

Tablo 9. Cinsiyet Faktörü

Maddeler	Değişkenler	f	Anlamlılık Düzeyi
10. Ezber teknikleri kullanarak replik unutmayı en aza indirme çabası gösteririm.	Kadın	140	3.55
	Erkek	181	3.35

Oyuncuların replik unutmama sorunlarını sadece bellek kapasitesine bağlamadıkları tespit edilmiştir. Bu, oyuncuların bu sorunların altında yatan farklı nedenleri olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Oyuncular genellikle deneyim kazandıkça replik unutmama eğiliminin azaldığına inanmakta ve deneyimin bu alandaki olumlu etkisi oyuncular arasında kabul görmektedir. Bu görüş, oyuncuların deneyiminin repliklerin daha iyi ezberlenmesine ve hatırlanmasına yardımcı olduğunu göstermektedir. Pratik deneyimin bu alandaki olumlu etkisi oyuncular arasında kabul görmektedir.

Çalışmada prova sürecinde oyuncuların çoğunluğunun, replik unutmama en aza indirme çabası göstermek için ezber tekniklerini kullandığı görülmektedir. Bu, oyuncuların repliklerini daha iyi hatırlayabilmek için ezber tekniklerine başvurduğu ve bu tekniklerin olumlu bir etkisi olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Ayrıca, oyuncular yeterli prova süresinin replik unutmama eğilimini azalttığına inanmaktadırlar. Bu, daha fazla prova süresinin oyuncuların performanslarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu iki görüş birlikte analiz edildiğinde, oyuncuların repliklerini daha iyi hatırlamak ve unutmama riskini azaltmak için hem ezber tekniklerini kullanmaya çalıştıkları hem de yeterli prova süresinin önemli olduğuna inandıkları gözlemlenmektedir.

Temsil sırasında, oyuncuların çoğunluğu replik unutmamanın performanslarını ve oyunun bütünlüğünü etkilemediğini düşünmektedirler. Buna göre, unutmama dair endişenin oyuncuların performanslarını büyük ölçüde etkilemediğini göstermektedir. Ayrıca, seyircinin varlığının replik unutmama eğilimini artırmadığına inanılmaktadır. Bu, oyuncuların seyirci karşısında unutmama dair bir odak problemi yaşamadıklarını veya bu durumun unutmama eğilimlerini artırmadığını gösterebilir.

Çalışmada eğitim seviyeleri, deneyim, yaş ve cinsiyet gibi çeşitli faktörler olmaksızın analiz edilen verilerin bilimsel olarak tutarlı olduğu ve şaşırtıcı sonuçların ortaya çıkmadığı

görülmüştür. Ancak eğitim seviyeleri, deneyim, yaş ve cinsiyet gibi çeşitli faktörlerin oyuncuların ezberleme ve unutmama süreçlerine etkisi incelendiğinde önemli farklılıkların görüldüğü ve şaşırtıcı sonuçların ortaya çıktığı söylenebilir.

Eğitim faktörü göz önüne alındığında, oyuncuların eğitim aldıkları kurumabağılı olarak farklı görüşlerde oldukları tespit edilmiştir. Özel akademilerden mezun olan oyuncular, eğitim almayanlara göre ezber tekniklerini daha fazla kullanma eğilimindedirler. Bu, özel akademilerden mezun olan oyuncuların, ezber tekniklerine dair bilinçli olduklarını ve profesyonel kariyerlerinde diğer oyunculara göre ezber tekniklerini daha fazla kullanmış olabileceklerini göstermektedir.

Özel akademilerden mezun olan oyuncuların ‹Oyunculuk deneyimim arttıkça replik unutmama eğilimim azalır› görüşüne katıldıkları görülmüştür. Bu görüş, eğitim faktörünün oyunculuk deneyimi ve replik unutmama eğilimi üzerinde etkisi olabileceğine işaret etmektedir. Özel akademilerden mezun olan oyuncuların daha az deneyime sahip oldukları söylenebilir. Buna ek olarak eğitim kurumları, deneyim ve replik unutmama eğilimi arasındaki ilişki daha fazla araştırma gerektirebilir.

Deneyim seviyesi, oyuncuların replik unutmama eğilimine yönelik önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Daha az deneyimli oyuncular, deneyimleri arttıkça replik unutmama eğiliminin azalacağına inanmaktadır. Ancak, beş yıl ve üzeri deneyime sahip oyuncular bu konuda kararsızdır. Bu, daha fazla deneyime sahip olan oyuncuların deneyimleri arttıkça replik unutmama eğiliminin azalmayabileceğini gösterebilir.

‘Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir’ görüşüne yönelik olarak deneyim faktörü incelendiğinde, beş yıldan az deneyime sahip oyuncular arasında kararsızlık görülmektedir. Bu durum, deneyim eksikliği nedeniyle bu oyuncuların görüşü kabul etmekte zorlandıklarını veya deneyimsizlikleri nedeniyle konuda karar veremediklerini göstermektedir. Öte yandan, beş yıl ve üzeri deneyime sahip oyuncuların

bu görüşe katılmamış olmaları, daha fazla deneyime sahip oyuncuların bu düşüncenin sahne performanslarına etki etmediğini düşündüklerini göstermektedir.

'Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım' görüşüne beş yıldan az deneyime sahip olan oyuncuların kararsız kaldığı, beş yıl ve üzeri deneyime sahip olan oyuncuların ise katılmadıkları gözlemlenmektedir. Buna göre, oyuncuların deneyim seviyelerinin, replik unutmada karakterlerinin duygusal durumunu ve derinliğini koruma konusundaki inançlarını etkileyebileceğini göstermektedir. Daha az deneyimli oyuncuların, replik unutmada karakterlerinin duygusal durumunu ve derinliğini koruma konusunda kararsız olmaları, deneyim kazandıkça bu konuda daha özgüvenli hale gelebileceklerini düşündürebilir.

'Oyunculuk deneyimim arttıkça replik unutmaya eğilimim azalır' görüşüne dair deneyim faktörünün incelendiği durumda, sezonda beş ve üzeri temsilde oynayan oyuncuların bu görüşe katılmadıkları görülmüştür. Bu, sezonda daha çok temsilde yer alan oyuncuların, oyun deneyimi arttıkça replik unutmaya eğiliminin azalmayabileceğine inandıklarını gösterebilir. Öte yandan, beş temsilden daha az oynayan oyuncular arasında kararsızlık görülmesi, bu grup oyuncuların daha az sahne deneyimi kazanmış olmaları nedeniyle bu konuda bir karar vermek için daha fazla deneyim gerektiği anlamına gelebilir.

'Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır' görüşüne sezonda on ve üzeri temsilde oynayan oyuncuların katılmadığı görülmüştür. Bu, sezonda daha çok temsilde yer alan oyuncuların, oyun deneyimi arttıkça replik unutmada içsel motivasyonlarında herhangi bir azalma olmadığına inandıklarını gösterebilir. Öte yandan, on temsilden daha az oynayan oyuncular arasında kararsızlık görülmesi, bu grup oyuncuların daha az sahne deneyimi olması nedeniyle unutmada içsel motivasyonlarını kontrol altına alamadıkları anlamına gelebilir.

'Ezberlemek bir yetenek işidir' görüşüne dair yaş faktörünün incelendiği durumda, 55 yaş ve üzeri oyuncuların bu görüşe katıldıkları görülmektedir. Bu, yaşça daha büyük oyuncuların ezberlemenin bir yetenek gerektirdiğine inandıklarını ve bu yeteneğin yaşla birlikte gelişebileceği veya yaşla birlikte kazanılabileceği düşüncesini yansıtabilir. Öte yandan, 55 yaş altındaki oyuncuların bu görüşe kararsız kalmış olmaları, bu yaş grubundaki oyuncuların ezberlemenin yetenekle sınırlı olmayabileceği veya daha fazla deneyim kazandıkça bu konudaki düşüncelerinin netleşebileceğini yansıtabilir.

'Her temsilde repliklerimden bazılarını unutturum' görüşüne 55 yaş ve üzeri oyuncuların kararsız kaldığı görülmektedir. Bu, yaşça daha büyük oyuncuların replik unutmada deneyimlerinin ve yaşlarının bu eğilimi etkileyip etkilemediği konusunda kararsız olduklarını veya yaş ilerledikçe unutmaya eğiliminin olduğunu gösterebilir. Ayrıca bu, 55 yaş altı oyuncuların 55 yaş üstü oyunculara göre repliklerini daha iyi hatırladıklarını gösterebilir. Sonuç olarak, bu görüşlerden yola çıkıldığında yaşın replik unutmaya etkisinin olduğu ortaya çıkmaktadır.

'Replik unuttuğumda dikkatim dağınık' görüşüne 55 yaş ve üzeri oyuncuların katılmadığı görülmektedir. Bu, yaşça daha büyük oyuncuların replik unutmada dikkatlerinin dağılacığına inanmadıklarını ve bu konuda kararlı bir görüşe sahip olduklarını göstermektedir. Öte yandan, 55 yaş altındaki oyuncuların bu görüşe kararsız kalmaları, bu yaş grubundaki oyuncuların replik unutmada dikkatlerinin nasıl etkileneceği konusunda tereddütte olduklarını veya bu konudaki düşüncelerinin netleşmediğini yansıtabilir.

'Replik unuttuğumda karakterin duygusal durumunu ve derinliğini korumakta zorlanırım,' 'Replik unuttuğumda performansımın akışı bozulur ve oyun bütünlüğü etkilenir,' ve 'Replik unuttuğumda kendime olan güvenimi kaybederim' görüşlerine ilişkin veriler analiz edildiğinde benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. 18 ve 24 yaş aralığındaki

oyuncuların bu üç maddeye kararsız görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir. Bu, genç yaş grubundaki oyuncuların, replik unutmada durumunda karakterin duygusal durumu ve derinliği, performans akışı ve oyun bütünlüğü ile kendilerine olan güvenin nasıl etkilendiği konusunda henüz net bir görüşe sahip olmadıklarını veya bu konuda deneyim kazanmaya devam ettiklerini gösterebilir. Öte yandan, 25 yaş ve üzeri oyuncuların bu görüşlere katılmadıkları tespit edilmiştir. Bu, bu yaş grubundaki oyuncuların, replik unutmada sahne performansı ve karakterlerinin duygusal derinliği üzerinde olumsuz etkisi olmadığına ve kendine olan güvenlerini kaybetmediklerine inandıklarını göstermektedir. Ayrıca oyuncuların yaş aldıkça ve deneyim kazandıkça replik unutmada olumsuz etkilerinin azaldığını düşündükleri söylenebilir.

'Replik unuttuğumda içsel motivasyonum azalır' görüşüne 45 yaş ve üzeri oyuncuların katılmadıkları görülmüştür. Bu yaş grubundaki oyuncuların, replik unutmada içsel motivasyonlarını azaltmadığına inandıklarını göstermektedir. Öte yandan, 45 yaş altındaki oyuncuların bu görüşe kararsız kaldıkları görülmüştür. Bu, bu yaş grubundaki oyuncuların, replik unutmada içsel motivasyonlarını nasıl etkilediği konusunda henüz net bir görüşe sahip olmadıklarını yansıtabilir.

'Replik unutmak, performansındaki ritmi ve tempoyu etkiler' görüşüne 18 ve 24 yaş aralığındaki oyuncuların katıldıkları tespit edilmiştir. Bu, genç yaş grubundaki oyuncuların, replik unutmada sahne performansındaki ritim ve tempo üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamış olabileceklerini veya bu etkiyi deneyimlemiş olabileceklerini göstermektedir. Ayrıca bu yaş grubundaki oyuncular için sahne üzerinde replik unutmada olumsuz bir etkisi olduğundan bahsedilebilir. Öte yandan, 24 yaşından büyük oyuncuların bu görüşe kararsız görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Bu yaş grubundaki oyuncuların, replik unutmada sahne performansındaki ritim ve tempo üzerindeki etkisinin ne kadar

olduğu konusunda tereddütte olduklarını veya bu konuda net bir görüşe sahip olmadıklarını yansıtmaktadır.

'Ezber teknikleri kullanarak replik unutmaya en aza indirme çabası gösteririm' görüşüne kadın oyuncuların katıldıkları tespit edilmiştir. Bu, kadın oyuncuların, ezber tekniklerinin replik unutmaya karşı etkili bir çözüm olabileceğine inandıklarını gösterebilir. Öte yandan, erkeklerin bu görüşe kararsız kaldıkları tespit edilmiştir. Bu, erkek oyuncuların, ezber tekniklerinin replik unutmaya karşı etkisiz olabileceği veya ezber tekniklerini kullanıp kullanmama konusunda tereddütte olduklarını yansıtabilir.

Sonuç olarak, tiyatro oyuncularının replik ezberleme ve unutmada konularındaki genel algıları, prova sürecindeki deneyimleri ve temsil sırasındaki deneyimleri incelendiğinde, farklı faktörlerin, özellikle eğitim seviyeleri, deneyim, yaş ve cinsiyetin, oyuncuların görüşleri üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Sonuçlar, tiyatro oyuncularının bu konulardaki görüşlerinin genel olarak birbiriyle uyumlu olduğunu, ancak belirli faktörlerin bu görüşleri etkileyebileceğini göstermektedir.

Notlar

Tablolardaki "X" aralık değerleri; 1-1.80 çok düşük, 1.81-2.60 düşük, 2.61-3.40 orta, 3.41-4.20 yüksek, 4.21-5.00 çok yüksek düzeyde güçlük olarak tanımlanmıştır. f: Frekans (İfadeye katılan katılımcı sayısını göstermektedir.)

KAYNAKÇA

- ERKAL, G. (1965). *Tiyatro Oyuncularında Hafıza ve Ezber Teknikleri* [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul Üniversitesi.
- GALL, M. D., BORG, W. R., & GALL, J. P. (1996). *Educational research: An introduction*. NY, İngiltere: Longman Yayıncılık.
- GOBET, F. (1998). Expert memory: A comparison of four theories. *Cognition*, 66, 115-152.
- HEDDEN, T. & GABRIELI, J. D. (2004). Insights into

the ageing mind: A view from cognitive neuroscience. *Nature Neuroscience Reviews*, 5, 87-96.

HINKIN, T. R. (1995). A Review of Scale Development Practices in the Study of Organizations. *Journal of Management*, 21 (5): 967-988.

INTONS-PETERSON, M. J. & SMYTH, M. M. (1987). The anatomy of repertory memory. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 13, 490-500.

KARAKAS, S., YALIN, A., IRAK, M. & ERZENGİN, Ö. U. (2002). Digit span changes from puberty to old age under different levels of education. *Developmental Neuropsychology*, 22, 423-453.

KARASAR, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.

KIMBALL, D. R. & HOLYOAK, K. J. (2000). Transfer and expertise. E. Tulving ve F. I. M. Craik, (Ed.), *The Oxford handbook of memory* (109-122). Oxford, UK: Oxford University Press.

KNEBEL, M. (2021). *Active analysis* (A. Vassiliev, Ed.; I. Brown, Trans.). Routledge.

MAGNUSSEN, S. & ARK. (2006). What people believe about memory. *Memory*, 14, 595-613.

NİLSSON, L. G., BACKMAN, L., ERNGRUND, K., NYBERG, L., ADOLFSSON, R., BUCHTH, G. & diğer. (1997). The Betula prospective cohort study: Memory, health and ageing. *Aging, Neuropsychology and Cognition*, 4, 1-32.

NOICE, H. (1992). Elaborative memory strategies of professional actors. *Applied Cognitive Psychology*, Volume 6, Issue 5.

NOICE, H., & NOICE, T. (2006). What Studies of Actors and Acting Can Tell Us About Memory and Cognitive Functioning. *Current Directions in Psychological Science*, 15(1), 14-18. doi:10.1111/j.0963-7214.2006.00398.x

OLIVER, W. L. & ERICSSON, K. A. (1986). Repertory actors' memory for their parts. In *Proceedings of the Eighth Annual Conference of the Cognitive Science Society* (pp. 399-406). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

TAŞDEMİR, M. (2003). *Eğitimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Ocak Yayınları.

TULVING, E. & CRAIK, F. I. M. (2000). *The Oxford handbook of memory*. Oxford, UK: Oxford University Press.

WATERS, A. J., GOBET, F. & LEYDEN, G. (2002). Visuospatial abilities of chess players. *British Journal of Psychology*, 93, 557-565.